

2000 КМ ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття присвячена аналізу здобутків та проблем сучасної історіографії історії українських земель часів ВКЛ та участі її представників у реалізації наукового міжнародного проекту Інституту Центрально-Східної Європи з метою інтегрувати історію ВКЛ і Річ Посполиту до європейського регіону Центрально-Східної Європи. Зокрема, важливості для концепції Центрально-Східної Європи ВКЛ і Речі Посполитої як уособлення спільної соціокультурної і політичної спадщини польського, білоруського, литовського, українського народів та праобразу європейського співдружності епохи ранньомодерного часу.

Ключові слова: Велике князівство Литовське; історія українських земель у складі ВКЛ; міжнародний проект Історії Центрально-Східної Європи; історична спадщина ВКЛ.

Інтеграція України у європейське співтовариство супроводжується науковим переосмисленням свого минулого з метою консолідації суспільства. Особливо актуальним є вироблення національної історичної концепції, провівши своєрідну «декомунізацію і дерусифікацію «історичної традиції» потрактування власної історії. Тому автор даної статті ставить перед собою завдання проаналізувати концептуальні засади сучасної історіографії проблем ранньомодерної історії Східної Європи в часи Великого князівства Литовського, яке нині трактується як Литовсько-Руська держава, що є частиною регіону Центрально-Східної Європи.

Серед концептуальних проблем вітчизняної історіографії, сповнених дискусійних моментів, є схема історії східних слов'ян. Нераціональність її московської версії, за якою Північно-Східна Русь (Владимирсько-Суздальське князівство, а згодом Московська Русь) з 60-х років XV ст. бачилися єдиним політичним спадкоємцем давньоруської держави, а білоруський і український народи трактуються як відгалуження єдиного російського народу була обґрунтована ще М. С. Грушевським (1903). Однак упродовж всього XX ст. як у радянській, так і зарубіжній славистиці, домінувала російськоцентрична концепція історії східних слов'ян. У сучасній історіографії вона трактується як така, що позбавляє неросійські народи власної історії в угоду традиційній імперській історичній концепції та використовується як засіб геополітичного домінування Росії над колишніми республіками СРСР. Нині є офіційною ідеологією так званого «Русского мира» – путінської політики відродження Російської неоімперії.

Так, у 90-х роках XX ст. білоруські, литовські і українські історики порушили традиційну схему радянської історіографії, що акцентувала увагу виключно на одній лінії розвитку: Київська Русь – Московська держава – Російська імперія – СРСР, звернувшись до історії Великого князівства Литовського (далі ВКЛ) у пошуках своєї державності. Наукова дискусія з про-

блем утворення Великого Князівства Литовського та місця Білорусії в історії цієї держави була розпочата у 1989 р. «Круглий стіл» мінських істориків з питань становлення Великого князівства Литовського у 1992 р. започаткував узгодження основних концептуальних засад білоруської історіографії. Констатуючи складність побудови нової синтезної концепції історії ВКЛ з огляду на невирішеність цілого ряду методологічних і історіографічних проблем, білоруські дослідники визначили лише найбільш загальні підходи до історії Великого князівства Литовського, які у 1993 році узгодили їх зі своїми литовськими колегами. Так, вони визнали, що у Великому князівстві Литовському розвинулася класична європейська державність: законодавство (статути), своєрідна форма правління (шляхетська демократія, толерантні відносини між різними конфесіями і церквами). У згаданій державі в умовах політичного і духовного співробітництва відбулося становлення самобутньої білоруської, литовської, української і польської культур. Сформувалася руська, що стала державною [1].

Однак вже на початку XXI ст. концепція історії ВКЛ та ролі Білорусії у творенні цієї держави була деталізована у білоруській історіографії завдяки ряду наукових праць (робіт М. Єрмоловича «Слідами одного міфу», «Білоруська держава. Полоцьке князівство», «Старожитна Білорусь. Полоцький і новгородський періоди» (1996, 1999), О. Кравцевича «Утворення Великого князівства Литовського» (2008), набувши академічного статусу у вигляді енциклопедичного видання «Велике князівство Литовське. Енциклопедія» (Т. 1–3, 2010). У згаданому виданні констатується, що в умовах боротьби з агресією хрестоносців і під загрозою монголо-татарського нашествия у середині XIII ст. у верхньому Поніманні виникла білорусько-литовська держава з центром у Новгородку, яка і стала ядром могутньої європейської держави – Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського. Термін «Литва» тоді належав до

території верхнього і середнього Понімання, а під «Руссю» розуміли верхів'я Подвіння та Подніпров'я. Сучасні західні етнічні землі Литви (Жемайтія) остаточно увійшли до складу держави у першій половині XV ст. З другої половини XIV ст. і до кінця 60-х рр. XVI ст. у склад Великого князівства Литовського входили і українські землі (Волинь, Київщина, Поділля). Згадана держава являла собою симбіоз етнічних культур, у якій навколо початкового ядра (власне Литви) об'єдналися обласні автономії. В об'єднаних процесах, які мали місце в середині XIII ст. у Поніманні, наголошують білоруські історики, не було пасивної чи активної сторони, а склався своєрідний симбіоз Литви і Русі – приклад побратимства двох народів, за умов власної вигоди об'єдналися в одну державу, в критичний для себе момент німецької агресії. У цьому симбіозі Литва мала домінуючу роль у політичному сенсі, а Русь – в державно-культурній сфері. У силу цього Литва визначається разом з Поніманською Руссю одним із центрів «збирання руських земель» з метою відродження державності.

Якщо білоруські і литовські історики визначили і узгодили ще у 1993 році своє бачення історії ВКЛ як спільну історичну спадщину (державницьку і соціокультурну) двох народів за активної участі у її творенні українського народу, то вітчизняна історіографія залишила за собою право на уточненні власних концептуальних засад своєї історії литовської доби. Одним із перших готовність до проведення своєрідної інвентаризації вітчизняної історіографії ВКЛ ініціював один із українських литуаністів Інституту історії України НАНУ Ф. М. Шабульдо. У 1994 р. на II міжнародному конгресі істориків він оприлюднив своє бачення суті політичних процесів на колишніх землях Русі після монгольського завоювання, визнавши особливу важливість геополітичного вибору окремих її частин (Південно-Західної, Західної та Північно-Східної), що й визначило у подальшому становлення трьох різних народів (білоруського, українського та російського) та їх осібною історії [2]. Як дослідник історії земель Південно-Західної Русі у складі Великого князівства Литовського [3] він зосередився на з'ясуванні обставин переходу українських земель до складу цієї держави, опублікувавши серію статей та монографію [4]. На думку Ф. Шабульдо, військова експедиція литовського князя Ольгерда в землі Південно-Західної Русі була доволі масштабною і добре підготовленою: останній зумів розбити основні військові сили ординців у битві під Коршевим на р. Тиха Сосна – притоці Дону. У результаті чого Золота Орда не тільки втратила свою державну територію в Дніпровсько-Донському межиріччі, а й у подальшому і політичного домінування у Південно-Західній Русі, що сталося після битви на Синіх Водах у 1362 році. Військову литовську експедицію у Південно-Західну Русь (1359–1362) згаданий автор кваліфікував, як і литовський історик Р. Батура, «Литовською Задонщиною» – попередницею відомої Куликовської битви 1380 р. Зазначимо, що порушена тема знайшла продовжувачів в особі київського дослідника О. П. Моці та кіровоградських істориків І. А. Козир та О. В. Чорного. Так, О. П. Моця кваліфікує її як вирішальної

події історії не тільки Східної, а й всієї Європи, оскільки її результатом став перехід до Литовського князівства Південно-Західні землі Русі, що спричинило перетворення його на одну із найбільш держав у Європі – Литовсько-Руську [5].

До переосмислення концептів радянської історіографії з метою пошуків витоків власної політичної історії та державотворчих процесів у середньовіччя вдалися і інші вітчизняні історики у серії робіт, присвячених історії Галицько-Волинської держави (М. Ф. Котляр «Галицько-Волинська держава»), української історії литовського періоду (О. В. Русина «Україна під татарами і Литвою» (1998). Остання цілком солідарна з оцінками Ф. Шабульдо причин та обставин переходу українських земель під зверхність ВКЛ, однак не схильна переоцінювати масштаби військово-політичної експедиції Ольгерда. А вважає головним у справі литовського успіху у Південно-Західній Русі як вдалу дипломатію останнього, так і вірний вибір часу для експедиції, коли Золота Орда переживала чергову усобицю у боротьбі за владу [6]. До теми геополітичного розмежування земель колишньої Русі Київської після монголо-татарського завоювання другої половини XIII–XV ст. звернувся Р. Симоненко у статті «Про геополітичний фактор в історії України». Автор визнає, що на території Русі склалися: Південно-західний центр (Галицько-Волинський – друга половина XIII – початку XIV ст., що виступив з ініціативою створення коаліції руських князівств і західноєвропейських країн з метою визволення Русі від ординської неволі в особі Д. Галицького). А також Західний центр (Литовська Русь в особі князя Міндовга), який підтримав ідею Галицької Русі, уклавши з нею у 1254 р. військово-політичний союз і таки втілюючи ідею визволення частини Русі від влади Золотої Орди. Він трактує утворення ВКЛ як спільний державний проект литовців, білорусів і українців, що мав за мету відродження політичних традицій Київської Русі [7].

Політична еліта українських земель в часи Великого князівства Литовського стала об'єктом дослідження Н. Яковенко та Л. Войтовича [8]. Політична історія українських земель у складі ВКЛ представлена у роботі Б. Черкаса (2012), Історія Київського удільного князівства у центрі уваги О. В. Русиної [9]. Зазначимо, що автономний статус українських земель у федеративній державі, яким було Велике князівство Литовське до кінця XV ст., визнається сучасними вітчизняними істориками. М. Брайчевський, О. Гуржій та В. Смолій вважають Київське удільне князівство одним із важливих етапів українського державотворення.

Аграрна історія українських земель у складі Великого князівства Литовського у дослідженні А. Гурбика стала складовою частиною нового концептуального проекту литовського періоду в історії України з боку вітчизняних дослідників [10]. З часом коло дослідників-литуаністів зросло за рахунок аспірантів Інституту історії України НАНУ, які взяли на рівні дисертаційних досліджень за окремі проблемні теми українського пізнього середньовіччя [11]. Д. Вашук у роботі «А быхмо дерьжали ихъ подльъ права ихъ зем-

ли». Населення Київщини та Волині і великокнязівська влада в XV–XVI ст. (2009) аналізує політико-адміністративний статус українських земель у складі Великого князівства Литовського. Тема московсько-литовської боротьби за давньоруські землі в кінці XV– на початку XVI стала дослідженням О. Казакова (1998) [12]. Новітні підходи вітчизняної історіографії стосовно оцінки литовської доби української історії як важливого етапу формування української національної ідентичності, продовження власної києво-руської державницької традиції знайшли відображення у курсі вітчизняної історії для вузів [13]. Останнім часом започатковані спільні литовсько-українські студії [14].

Нині, в умовах усвідомленої академічною історичною спільнотою потреби створення синтезної історії України, підготовленої на основі загальносвітових канонів історичної науки, що дозволить її інтегрувати до всесвітньої, активізувалися наукові дискусії стосовно змісту і форми цього амбітного наукового вітчизняного історичного проекту [15]. У результаті наукових дискусій окреслилося коло проблемних тем української історіографії, які потребують переосмислення, серед яких фігурує і вітчизняна литуаністика. Слід погодитися з її оцінками В. Потульницького, що при всіх її досягненнях у справі переосмислення радянського канону, вона розвивається не в руслі вивчення загальної історії ВКЛ, а як регіональна його історія – «історія литовської доби в історії українських земель». На думку Г. Касьянова, дослідження ВКЛ стало жертвою як одного (національного українського козацького міфу), так і другого – вітчизняного канону часів київської історичної школи кінця XIX – початку XX ст. Так, у працях М. Грушевського, що залишаються сучасним історіографічним канonom, сформована концепція, за якою у формуванні ВКЛ за українськими землями визнавалася другорядна роль, а головна відводилася білоруським. З того часу ВКЛ отримало статус другорядних об'єктів для української історії та історіографії [16]. Саме тому сучасна українська історіографія не створила синтетичної роботи, присвяченої історії ВКЛ, а тяжіє до регіональних досліджень (українських земель у так званій «литовський період» (40-роки XIV–1569)). У ній відсутні роботи стосовно проблем походження згаданої держави, власного потракування феномену литовсько-руського симбіозу і в подальшому домінування руської історико-культурної спадщини, періодизації історії у контексті загальноєвропейської історії. Як бачимо, з часу дискусії між білоруськими та литовськими істориками щодо спадщини ВКЛ у 1993–1994 рр. українські вчені і донині так і не сформулювали свого ставлення до неї, тобто фактично визнали себе спадкоємцями «другого порядку». Поділяємо думку тих авторів, які визнають перспективним віднаходження місця для історії ВКЛ у історії європейській, чому якнайкраще слугує концепт «Центрально-Східна Європа» [17].

З входженням частини колишніх соціалістичних країн Центральної Європи до ЄС, що призвело до зміни європейського геополітичного простору, активізувалися дискусії щодо сутності європейської циві-

лізації, часу і особливостей формування центрів та периферії. Тоді і була розроблена концепція країн Центрально-Східної Європи як регіональної європейської спільноти. Вклад зарубіжних і вітчизняних дослідників у реалізації міжнародного проекту інтегрованої історії країн Центрально-Східної Європи, розпочатою у 2000 році, проаналізований автором даної статті [18]. Так, активним учасником цього проекту стала Н. Яковенко, підготувавши новаторський навчальний посібник «Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України» (2002). Відрадно, що для неї одним із аргументів на користь європейського вектору української історії є факт приналежності до Литовсько-Руської держави [19].

Усвідомлення вітчизняними литуаністами важливості зміни парадигми своїх досліджень з огляду на актуальність концепту Центрально-Східної Європи є їх активна участь у міжнародних наукових конференціях, які ініціюють литовські колеги [20]. Перші спроби осмислення сучасного стану історіографії литуаністики та аналізу особливості історіописання у її національних школах відбулися у рамках міжнародної наукової конференції (Вільнюс). На якій литовський дослідник А. Бумблаускас порушив тему важливості концепції ВКЛ в історіографії Центрально-Східної Європи, яку підтримала Н. Яковенко, визнавши, що для України період литовського володарювання також був важливою віхою історії, коли формувалася українська національна ідентичність, ставши базисом для творення української держави середини XVII ст. [21]. Водночас українські історики продемонстрували своє прагнення вийти за рамки традиційної для вітчизняної історіографії практики трактування вітчизняної історії як регіональної історії ВКЛ [22], долучивши її до загально литовського контексту [23].

Таким чином, у сучасній історичній науці переглянуто традиційну схему радянської історіографії історії ВКЛ. Українські дослідники не тільки звернулися до історії Київської Русі та Галицько-Волинської держави в якості своєї державної традиції, а й спільно з білоруськими колегами – до Великого князівства Литовського у пошуках витоків національної державності. При цьому білоруські історики не тільки представили декілька концепцій передумов та початкового етапу Литовсько-Руської держави, а й спільно з литовськими колегами узгодили власні концептуальні засади історії Білорусії у складі цієї середньовічної держави, визнавши останню Білорусько-Литовською з урахуванням того значного вкладу, що вніс у її політичний і культурний розвиток український народ. У той час, як Московську Русь, що представляла третій політичний центр «збирання руських земель» в єдину державу, сучасні історики кваліфікують оригінальним соціополітичним витвором Північно-Східної Русі, що є суспільством орієнтального типу – цивілізаційно відмінним від Західного (Русі Литовської та Русі Галицької). Однак для української історіографії нині постала потреба визначитися з своїм баченням ролі українських земель у складі ВКЛ (тимчасового перебування у складі цієї держави чи її співтворця і законного спадкоємця. У разі останнього варіанту їм дове-

деться відмовитися від традиційного регіонального підходу у вивченні історії України доби ВКЛ, а долучитися до розробки загальної проблематики держави, тим започаткувати клясичну литуаністику. А запит громадський на цей вибір вже озвучений: у 2010 році відбувся масштабний громадський проект «2000 км.. історії». Так, за ініціативи литовських ентузіастів, зацікавлених у збереженні історичної пам'яті про ВКЛ як велику східноєвропейську державу від моря

Балтійського до Чорного, здійснили кінний похід від м. Вільнюса до м. Очакова, подолавши не тільки 2000 км., а й на власні очі оцінили історико-культурну спадщину ВКЛ, здійснивши мандрівку у спільну історію трьох великих народів, які спромоглися у XIV–XVI ст. створити цілком європейську державу [24]. Чи готові українці реалізувати такий же проект «2000 км історії» у пошуках власної призабутої європейської історичної спадщини?

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко Н. В. Білорусько-литовська держава: сучасні концептуальні підходи білоруської історіографії / Н. В. Шевченко // Український історичний журнал. – 1997 – № 2. – С. 22–34; Гошко Т. Нова концепція генези Великого князівства Литовського / Т. Гошко // Український гуманітарний огляд. – К., 2000. – № 3 – С. 79–87.
2. Шабульдо Ф. М. Русь в інтеграційних процесах XIII–XIV ст. / Ф. М. Шабульдо // Другий міжнародний конгрес україністів. Доповіді і матеріали. – Л., 1994. – Ч. 1. – С. 27–31.
3. Шабульдо Ф. М. Землі Юго-Западної Русі в складі Великого князівства Литовського / Ф. М. Шабульдо. – К. : Наукова думка, 1987. – 183 с.
4. Шабульдо Ф. М. Битва біля Синіх Вод 1362 р.: маловідомі та незнані аспекти / Ф. М. Шабульдо // Український історичний журнал. – 1996. – № 2. – С. 3–15; Шабульдо Ф. М. Наративні джерела й перші дослідники про похід Ольгерда на Сині Води і Білобережжя / Ф. М. Шабульдо // Україна в Центрально-Східній Європі. – К., 2000. – С. 57–74; Шабульдо Ф. М. Синьоводська проблема: можливий спосіб її розв'язання / Ф. М. Шабульдо; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К., 1998. – 85 с.
5. Моця О. П. Синьоводська битва та її наслідки в контексті історії середньовічної Європи / О. П. Моця // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 4–10; Козир І. А. Локалізація місця битви на Синіх Водах 1362 р. у світлі нових джерел / І. А. Козир, О. В. Чорний. – Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 27–38.
6. Русина О. В. Синьоводська «Задонщина»: історична першість чи історіографічний гібрид? / О. В. Русина // Український гуманітарний огляд. – 1999. – Вип. 1. – С. 178–189.
7. Симоненко Р. Г. Про геополітичний фактор в історії України / Р. Г. Симоненко // Український історичний журнал. – 2001. – № 3. – С. 105–125; Симоненко Р. Г. Геополітичні аспекти бездержавного періоду України (XIV – перша половина XVII ст.) / Р. Г. Симоненко // Український історичний журнал. – 2002. – № 6. – С. 5–31.
8. Яковенко Н. М. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна / Н. М. Яковенко. – К. : Критика, 2008. – 476 с.; Войтович Л. Князівські династії Східної Європи (кінець IX – початок XVI ст.): склад, суспільна і політична роль. Історико-генеалогічне дослідження / Л. Войтович. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 2000. – 649 с.; Войтович Л. Удільні князівства Рюриковичів і Гедиміновичів у XII–XVI ст. Історико-генеалогічне дослідження / Л. Войтович. – Львів, 1996. – 256 с.
9. Русина О. В. Про князівську традицію на Київщині у XIII–XIV ст. / О. В. Русина // Київська Старовина. – 1997. – №3/4. – С. 82–93; Русина О. В. До питання про київських князів татарської доби / О. В. Русина // ЗНТШ. – 1993. – Т. ССXXV. – С. 193–203.
10. Гурбик А. Еволюція соціально-територіальних спільнот в середньовічній Україні: волость, дворище, село, сярбринна спілка / А. Гурбик. – К, 1998. – 319 с. Гурбик А. Аграрна реформа в Україні XVI ст. / А. Гурбик. – К., 1997. – 63 с.
11. Однороженко О. Українська руська еліта. Доби середньовіччя і раннього модерну: структура та влада / О. Однороженко. – К., 2011. – 422 с.
12. Казаков О. О. Битва на р. Ведроші 14 липня 1500 / О. О. Казаков // Український історичний журнал. – 1998. – № 5. – С. 52–63; Казаков О. Московсько-литовська війна 1500–1503 рр. за українські землі / О. Казаков. – К. : Міжнар. фін. агенція, 1998. – 48 с.
13. Яковенко Н. М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. М. Яковенко. – К., 2005. – 584 с.
14. Україна: литовська доба 1320–1569 / О. Русина, І. Сварник, Л. Войтович. НАН України. Інститут історії України. – К. : Балтія-Друк, 2008. – 176 с; Ukraina Lithuania: студії з історії Великого князівства Литовського. НАН України. – К. : Інститут історії України, 2009. – Т. I. – 224 с.; Україна і Литва в XIV–XVI століттях. Політико-правові та соціально-економічні аспекти / В. Г. Берковський, А. В. Блануца, Д. П. Вашук. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2011. – 252 с.
15. Смолій В. А. Лабораторія українського наративу / В. А. Смолій // Український історичний журнал. – 2012. – № 5. – С. 5–6; Потульницький В. А. Щодо дослідження пріоритетів у справі створення нового академічного синтезу української історії в контексті історії світової / В. А. Потульницький // Український історичний журнал. – 2014. – № 1. – С. 4–21; Касьянов Г. В. Національні історії та сучасна історіографія / Г. В. Касьянов, О. П. Толочко // Український історичний журнал. – 2012. – № 6. – С. 20–24.
16. Касьянов Г. «Націоналізація» історії: нормативна історіографія, канон та їхні суперники (Україна 1990-х) / Касьянов Г. // Українська історіографія на зламі XX і XXI ст.: здобутки і проблеми. – Львів, 2004. – С. 62–63.
17. Винниченко О. Дослідження проблем середньовічної європейської історії / О. Винниченко // Українська історіографія на зламі XX і XXI ст.: здобутки і проблеми. – Львів, 2004. – С. 280–295.
18. Шевченко Н. В. Сучасний проект історії Центрально-Східної Європи в історіографії: результати та проблеми / Н. В. Шевченко // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 100. – Вип. 87. Історичні науки. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2009. – С. 123–130.

19. Шевченко Н. В. «Ягеллонська спадщина» у світлі сучасних українських історичних студій / Н. В. Шевченко // Історичний архів. – 3008. – Випуск 1. – С. 29–39.
20. Блануца А. В. Міжнародна наукова конференція «Історія та культура Балтійського регіону: Литва та Польща / А. В. Блануца, Л. Ю. Жеребцова // Український історичний журнал. – 2007. – № 6. – С. 225; Михайловський В. М. Міжнародна наукова конференція «Часи Ягайла і Вітовта» / В. М. Михайловський // Український історичний журнал. – 2010. – № 6. – С. 205–206.
21. Міжнародна наукова конференція «ВКЛ і його традиція: долі національних наративів» // Український історичний журнал. – 2009. – № 9. – С. 195–196.
22. Газін В. В. II Міжнародна конференція «Україна і Велике князівство Литовське в XIV–XVIII ст.: політичні економічні, міжнародні та соціокультурні відносини у загальноєвропейському вимірі / В. В. Газін, А. Г. Філінок // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 226–227.
23. Блануца А. В. Перша міжнародна наукова конференція з литuanістики в Україні / А. В. Блануца, Д. П. Ващук; С. А. Копилов // Український історичний журнал. – 2012. – № 1. – С. 196–197.
24. Пашковець М. Тому що тут було Велике князівство Литовське / М. Пашковець // Дзеркало тижня. – 2012. – № 75. – С. 12; Рудницький Ю. Нова «подвійна ідентичність»? / Ю. Рудницький // Дзеркало тижня. – 2016. – № 6. – С. 15.

Н. В. Шевченко

2000 КМ ІСТОРИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ

Стаття посвячена аналізу досягнень і проблем сучасної історіографії історії українських земель часів ВКЛ і участі її представників в реалізації наукового міжнародного проекту Інституту Центрально – Восточної Європи з метою інтеграції історії ВКЛ і Речі Посполитої в історію європейського регіону Центрально-Восточної Європи. В частині важливості для концепції Центрально-Восточної Європи ВКЛ і Речі Посполитої як репрезентації спільного соціокультурного і політичного насліддя польського, білоруського, литовського і українського народів і праобразу європейського содружества епохи раннього модерного часу.

Ключевые слова: Великое княжество Литовское; история украинских земель в составе ВКЛ; международный проект истории Центрально-Восточной Европы; историческое наследие ВКЛ.

N. Shevchenko

HISTORICAL HERITAGE OF 2000 KILOMETERS LONG

The article analyzes the achievements and problems of Ukrainian Historian and contemporary historiography in the realization of international project of Central-Eastern European Institute. The importance of Great Lithuanian Principality and Rich Pospolyta for the Central Eastern Europe concept is considered as the embodiment of common sociocultural and political heritage of Polish, Byelorussian, Lithuanian and Ukrainian people, as well as the model of European community in the early modern time epoch.

Ukrainian historians revised the traditional soviet historiography of Ukrainian history. They, together with Belarusian and Lithuanian colleagues, considered the history of Galytsko-Volynska and Great Lithuanian Principality as their state tradition. Belarusian historians not only represented several concepts of the beginning period of Great Lithuanian Principality, but put forward their own conceptual basis of Belarusian history as part of this medieval eastern European state, recognizing it as Belarus-Lithuanian state. Ukrainian people contributed greatly to political and cultural development of that state but Ukrainian scientists have not yet determined their Lithuanian heritage.

Only now, when the international scientific project on Central-Eastern European history is being realized, Ukrainian scientist face the need to define their position on the role of Ukraine in the Great Lithuanian Principality. This role may be as a temporary member of the principality or one of its creator and heir-at-law. In case of the last variant, Ukrainians are to reject the traditional regional approach to the study of history of those times. Ukrainian historians will have to join the elaboration of general problems of this state and start developing classical Lithuanian studies. The public challenge has been already outlined in 2010. The project «2000 km of history» has been launched, the main goal of which is to find common historical heritage of three peoples who created a really European state – Great Lithuanian Principality, Ruske and Zhemaltiisky.

Key words: Great Lithuanian Principality; Ukrainian lands as part Great Lithuanian Principality; international project of history of Central-Eastern Europe; Historical.

Рецензенти: *Левченко Л. Л.*, д-р іст. наук, доцент
Тригуб П.М., д-р іст. наук, проф.